

HAGYOMÁNYOS KOREAI KULTÚRA

BBN-KEL11-211 Távol-keleti
művelődéstörténet

ELTE BTK Koreai Tanszék
Kovács Janka
2025. április 23.

ÍRÁS

HANGEUL (HANGUL) 한글

- ❖ Joseon-dinasztia 4. királyának, Sejong királynak (Szedzsong 세종 世宗) a megbízására
- ❖ 1443-ban készült el, 1446-ban publikálták

HANGEUL (HANGUL) 한글

- ❖ Hunminjeongeum (Hunmindzsongum) 훈민정음 訓民正音
 - A *hangeul*t magyarázó dokumentum címe (az írás eredeti neve is)
 - ,A nép helyes kiejtésre tanítása’
 - A dokumentum tartalma: *hangeul* betűkészlete, használati szabályok, alkotás célja stb.
 - UNESCO A világ emlékezete program része

KOREAI KIFEJEZÉSEK, NEVEK ÁTÍRÁSA

❖ **Revised Romanization of Korean (RR)** 국어의 로마자 표기법 (2000)

- A Nemzeti Nyelvtudományi Intézet 1995-ben kezdte el kidolgozni
- Dél-Korea Kulturális és Idegenforgalmi Minisztériuma tette közzé 2000-ben

KOREAI KIFEJEZÉSEK, NEVEK ÁTÍRÁSA

❖ Magyaros átírás

- Ligeti Lajos, Terjék József (főszerk.) 1981. *Keleti nevek magyar helyesírása*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
 - A magyar ábécé betűivel jeleníti meg az eredeti alakot
 - Koreai átírása → Mártonfi Ferenc
- Laczkó Krisztina, Mártonfi Attila 2004. *Helyesírás*. Budapest: Osiris Kiadó.

Átírási segédeszközök

Az alábbi eszközök elsősorban magyar nyelvű szövegek gondozói számára készültek.

Európai nyelvből fordított szöveg esetén a megfelelő európai nyelvben használt átírásból először szükséges megfelelni az eredeti, nem latin betűs írásmódot (illetve a kínai esetében a pinjin romanizációt), majd ezt az alábbi eszközöknek átadva megkapjuk a kész magyaros átírást vagy az ahhoz hozzásegítő információt.

Átírandó kana írású japán kifejezés:

Név: ☐

[Írjuk át!](#)

Átírandó pinjin romanizációjú kínai kifejezés:

Név: ☐

[Írjuk át!](#)

Átírandó koreai írású kifejezés:

Név: ☐

[Írjuk át!](#)

Átírandó arab, perzsa, pastu, urdu írású kifejezés:

Név: ☐

[Írjuk át!](#)

Átírandó szanszkrit, hindi, bengáli írású kifejezés:

Név: ☐

[Írjuk át!](#)

A programok kimenete pusztán segédeszköz, használatuk nem nélkülözi a szaktudáson alapuló emberi közreműködést. További információ: OH. 260–289.

Visszajelzés: osirishelyesiras@gmail.com

<https://osiriskiado.hu/content/13-atirasi-segedeszkoezoek>

KOREAI KIFEJEZÉSEK, NEVEK | ÁTÍRÁSA

EREDETMÍTOSZ

DANGUN (TANGUN) 단군 壇君 MÍTOSZ

- ❖ Eredetmítosz
- ❖ Államalapító mítosz
- ❖ Koreai gyógyászat, étkezés
- ❖ Rituálék
- ❖ Stb.

DANGUN MÍTOSZ

„...az ősi időkben Hvanin kisebbik fia, Hvanung, alá akart szállni az egekből, hogy az emberi világban éljen. Ismervén fia vágyát, az apa felmérte a három legmagasabb hegyet, és Thebek-szant találta a legalkalmasabbnak arra, hogy ott fia letelepedjen és segítse az emberiséget. Így átadva neki három égi pecsétet, elküldte, hogy uralkodjon az emberek felett. Hvanung háromezer kísérelővel szállt alá. A Thebek-szan tetején ért földet, egy fa alatt, amely a Szent Oltár mellett volt, és elnevezte ezt a helyet az Isten Városának. Ő volt az Égi Király Hvanung. A Szél Urával, az Eső Urával és a Felhők Urával együtt az élet mintegy háromszázhatvan területén vette át az uralmat, közte a földművelés, az életpálya kijelölése, a betegség, a büntetés, valamint a jó és rossz ügyeiben, és népének elhozta a kultúrát.”

DANGUN MÍTOSZ

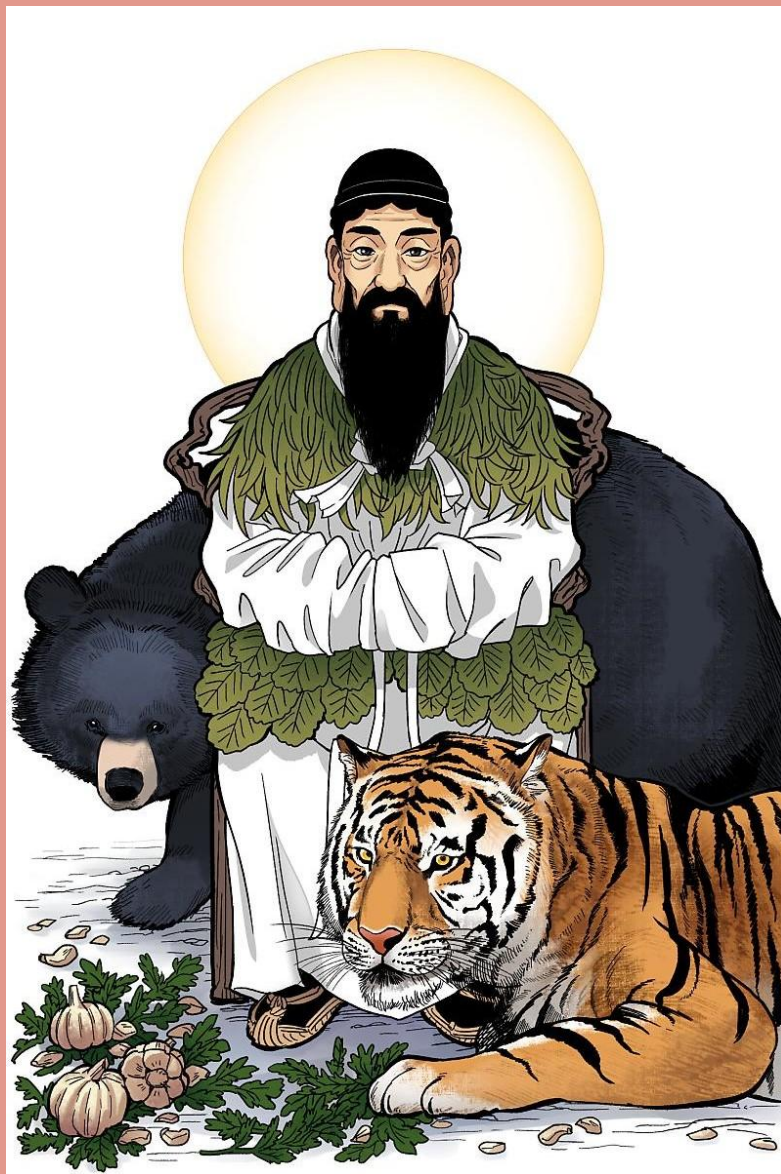
„Ekkoriban egy barlangban élt egy medve és egy tigris, akik az Égi Hvanunghoz imádkoztak, hogy változtassa őket emberi lényekké. A király adott nekik egy kalász szent ürmöt és húsz gerezd fokhagymát, majd így szólt: „Ha ezekkel táplálkoztok és száz napig kerülitek a napfényt, emberi formát nyertek”. Mindkét állat evett, és nem mentek a napra. Huszonegy nap múlva a medve asszonnyá vált, de a tigris, mivel képtelen volt betartani a tilalmat, tigris maradt. A medve-asszony nem talált férjet, ezért az oltár-fa alatt imádkozott egy gyermekért. Hvanung emberi alakot öltött, vele hált, és fiút nemzett neki, akit Tangun Vanggonnak neveztek el.”

DANGUN MÍTOSZ

„Jao császár uralkodásának ötvenedik évében Tangun Phenjant választotta fővárosának, és az államot elnevezte Cszoszonnak. Később áttette a fővárost Aszadalba, a Pegak-hegyre – amit Kunghol hegynek vagy Kümmidalnak is neveznek - és ott 1500 évig uralkodott. Amikor a Csoudinasztia Vu királya Kidzát helyezte a trónra, Tangun a Csangdang nevű fővárosba költözött, de később visszatért és Aszadalban hegyi szellemmé változott ezerkilencszáznyolc éves korában.”

Osváth Gábor et al. 2006. *A tigris intelme – Koreai elbeszélések*. Budapest: Terebess Kiadó.

➤ Tangun államalapítása (5. oldal) Fordította Vargha Katalin.

DANGUN MÍTOSZ

- ❖ Gojoseon (Kodzsoszon) 고조선 古朝鮮 alapításának mítosza
- ❖ Samguk Yusa (Szamguk Jusza) 삼국유사 三國遺事, 13. század
 - A három királyság emlékezete/ A három királyság nem hivatalos története
 - Zen buddhista mesterek és tudósok írták: Iryeon (Irjon) 일연 一然 királyi tanácsadó és Hongu 혼구 混丘 királyi tanítómester
 - Célja: korai mítoszok, népmesék, dalok megőrzése

DANGUN MÍTOSZ

❖ Dangun Wanggeom (Tangun vanggom) 단
군왕검:

- Mítosz szerint az ég istenének leszármazottja
- Nevének eredete:
 - Tangun = ,főpap' , Vanggom = ,vezér'

❖ Fontos jelképek:

- „három égi pecsét”
 - Hatalmi szimbólumok: tükör, kard, csengő → sámánkirályok

DANGUN MÍTOSZ

❖ Fontos jelképek:

- Taebaeksan (Thebekszan) 태백산
 - Mai Baekdusan (Pektuszan) 백두산 (Észak-Korea)
 - Szent hegy
- Sindansu (Szindanszu) 신단수: szent fa
- Öröm és fokhagyma: gyógynövények, sámánpróba motívum
- Medve és tigris: két vetélkedő törzs totemállatai

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT

- ❖ Legrégebbi emléke: Dangun mítosz (fokhagyma, fekete üröm)
 - Gyógynövények ismerete, fontossága
 - Koreai gyógyászat önálló kialakulása

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT

❖ Alapvető jellemzői:

- Betegségek megelőzése > betegségek gyógyítása
- Étel, mint orvosság (gyógynövények)
- Szoros kapcsolat az ember és környezete között (évszakok váltakozásai)

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT KIALAKULÁSA

❖ Ősvallásból, majd az abból kialakuló sámánizmusból eredeztethető

➤ Mindennek van lelke/szelleme

➤ Betegségeket a rossz szellemek okozzák → sámán tudja kiűzni őket

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT KIALAKULÁSA

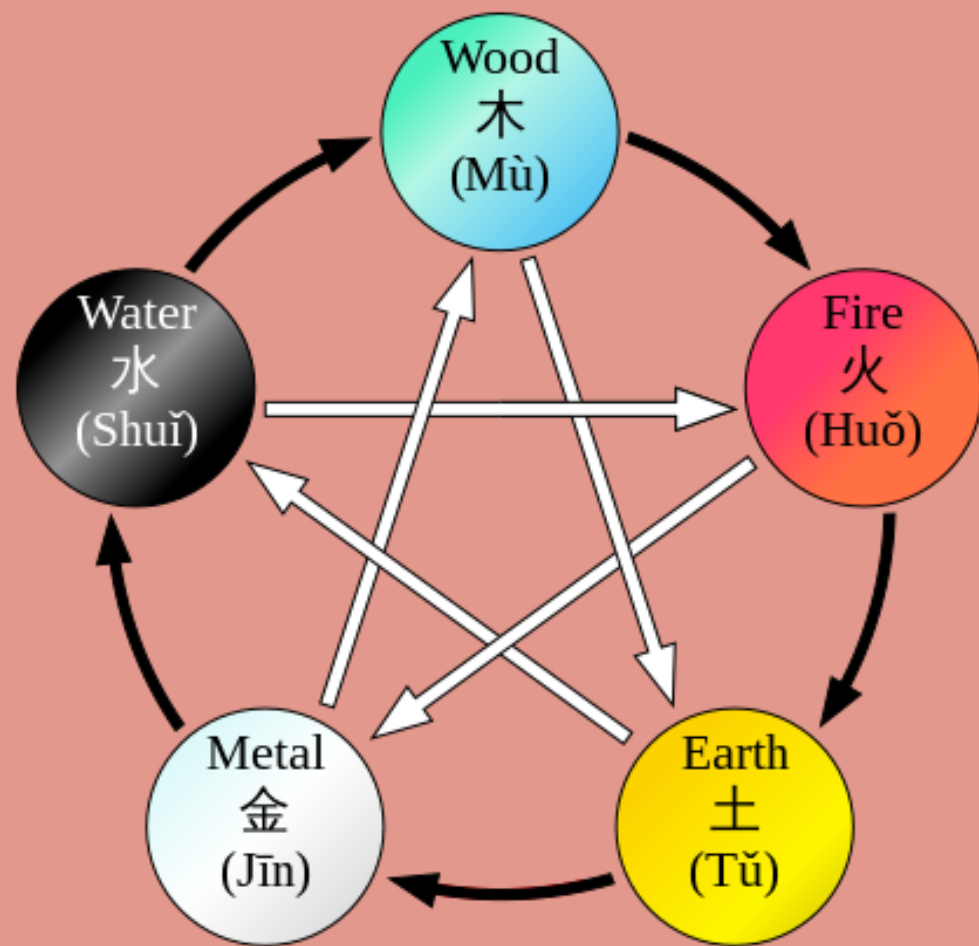
❖ Filozófiai háttere (ősi kínai elméletek)

■ Jin-jang hipotézis

- Akkor alakulnak ki betegségek, ha a jin és a jang közti harmónia megszakad
- A betegségek jin és jang aspektusainak beazonosítása segíthet megérteni a betegségek alapját

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT KIALAKULÁSA

- ❖ Filozófiai háttere (ősi kínai elméletek)
 - 5 elem hipotézis (fa, tűz, föld, fém, víz)
 - Segíthet megérteni az emberi testet és annak kapcsolatát a külvilággal
 - Részei: szimbiózis, elnyomás, teljes elnyomás → betegségek

Generating interaction

Overcoming interaction

Health with 5 colors and 5 tastes

5 Elements	Wood	Fire	Earth	Gold or metal	Water
5 Colors	Green	Red	Yellow	White	Black
5 Tastes	Sourness	Bitterness	Sweetness	Spiciness	Saltiness
5 Seasons	Spring	Summer	Late summer	Autumn	Winter
Body Part	Liver, gall bladder, eyes, muscles	Heart, small intestine, blood, tongue	Spleen, stomach, mouth	Lung, large intestine or colon, nose	Kidney, bladder, ears, bones
Body Functions	Helps liver function, detoxifies, recovers fatigue	Helps clean blood, strengthens heart	Aids digestion	Helps strengthen lungs and bronchial tubes	Helps activation of kidneys, which control growth and reproduction

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT KIALAKULÁSA

- ❖ Donguibogam (Tongibogam) 동의보감 1610.
 - 25 kötetes átfogó orvosi mű
 - Cím: ,A keleti orvoslás tükre’
 - Cím értelmezése: ,Keleti orvoslás elmélete és gyakorlata’
 - Joseon (Csoszon) 조선 dinasztia alatt, királyi parancsra
 - Heo Jun (Hodzsun) 허준 1546–1615 tudós és orvos

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT KIALAKULÁSA

❖ Donguibogam (Tongibogam) 동의보감 1610.

■ 25 kötetből áll és 5 részre tagolható:

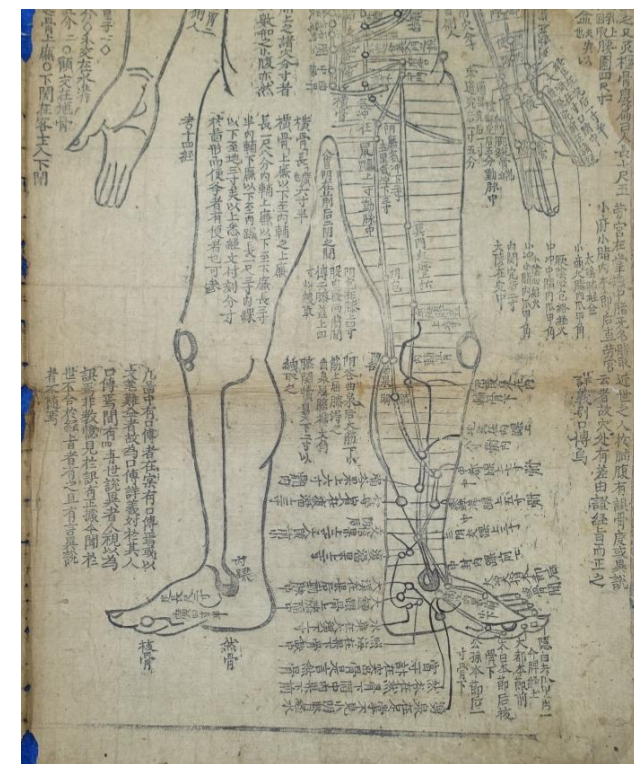
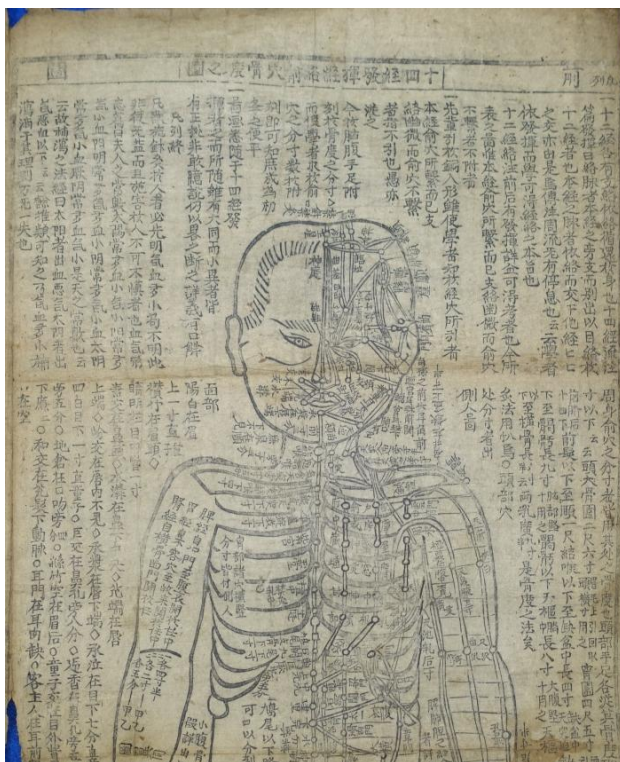
- Belső gyógyászat
- Külső gyógyászat
- Gyakori betegségek és azok diagnózisa, járványtan, szülészet, gyermekbetegségek
- Gyógyszertan, gyógynövények
- Meridiánok és akupunktúra

HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT KIALAKULÁSA

❖ Donguibogam (Tongibogam) 동의보감 1610.

■ Jelentősége:

- Kínai orvosi szövegek mellett koreai magyarázatok
- Könnyen beszerezhető gyógynövények
- Nem a gyógymódokra, hanem a betegségek megelőzésére helyezi a hangsúlyt
- Nemzetközi hírnév, UNESCO világörökség

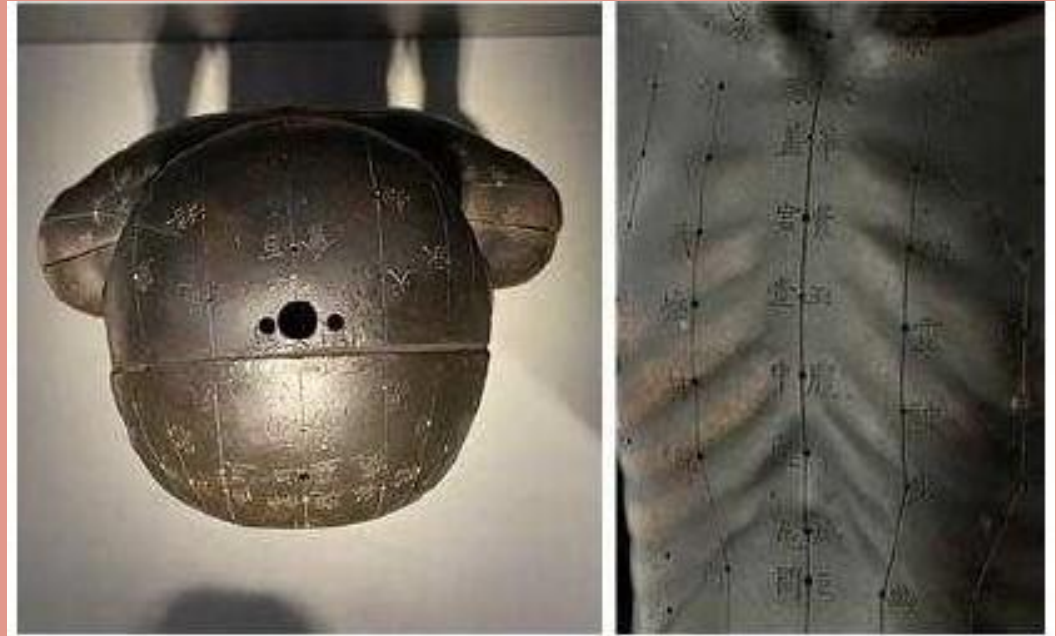
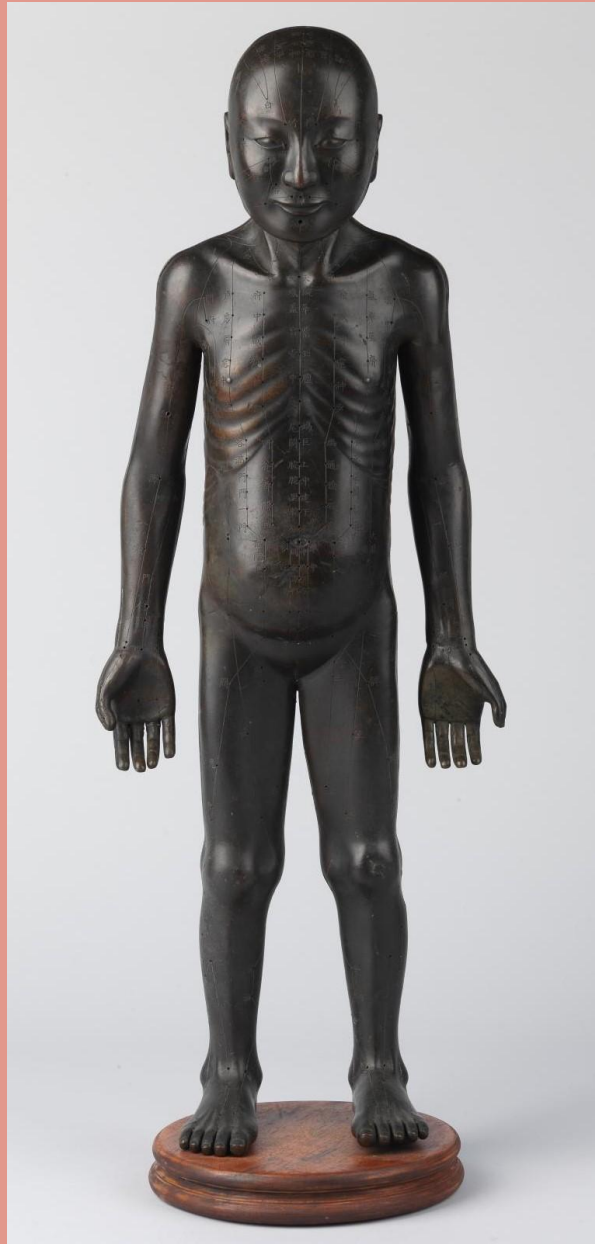
HAGYOMÁNYOS
GYÓGYMÓDOK

Chimgusul
(cshimguszul) 침구술
akupunktúra

HAGYOMÁNYOS GYÓGYMÓDOK

Tteum (ttum) 뜸
moxaterápia fekete
űrömmel

HAGYOMÁNYOS GYÓGYMÓDOK

Buhang (puhang)
부항
köpölyözés

HAGYOMÁNYOS GYÓGYMÓDOK

Hanyak (hanjak) 한약
,koreai természetes
gyógyszer'

쑥

당귀

인삼

녹용

감초

HAGYOMÁNYOS GYÓGYMÓDOK

Hanyak (hanjak) 한약
,koreai természetes
gyógyszer'

약식동원 藥食同源

YAKSIKDONGWON
(JAKSZIKTONGVON)

Az orvosság és étel
azonos eredete

ÉTKEZÉS

ALAPOK

❖ Rizs + banchan (pancshan)

반찬 *side-dish*

- Bap (pap) 밥 rizs

- Banchan:

- Zöldségekből, húsból, halból készült köretek (leves is!)
- A főfogást egészíti ki ízben

ALAPOK

- ❖ Földön ülve alacsony asztalnál
- ❖ Evőeszközök: kanál, evőpálcika
- ❖ Nincsenek fogások → egyszerre minden az asztalra
- ❖ Sangcharim (szangcsharim)
상차림: az ételek elrendezése az asztalon
 - Jobb → leves
 - Bal → rizs

YANGNYEOM (JANGNJOM) 양념 藥陰

- ❖ Yang (jang) 양 = yak (jak) 약 = gyógyszer
- ❖ ,Fűszer', ,ízesítő' → szószokra utal
- ❖ Az étel ízének felerősítése, javítása → a jó ízeket felerősíti, a rossz ízeket eltünteti
- ❖ Pl. só, zöldhagyma, fokhagyma, gyömbér, datolya és a 3 alapvető SZÓSZ

3 ALAPVETŐ SZÓSZ

- ❖ Ganjang (kandzsang) 간장 szójaszószt
 - Ősidők óta
- ❖ Doenjang (töndzsang) 된장 szójababpaszta
 - Ősidők óta
- ❖ Gochujang (kocshudzsang) 고추장 csilipaprika-paszta
 - Joseon-dinasztia (1392–1897) közepén terjedt el

Szójaszós

Csilipaprika-paszta

Szójababpaszta

MEJU (MEDZSU) 메주

FERMENTÁLÁS/ERJESZTÉS

- ❖ Balhyo (palhjo) 발효 fermentálás
- ❖ Alapvető fűszerek, ételek és hagyományos alkoholok
- ❖ Tartósít és egészséges
- ❖ Eredete: Három Királyság (i. e. 58–i. sz. 668)

FERMENTÁLÁS/ERJESZTÉS

- ❖ Balhyo (palhjo) 발효 fermentálás
- ❖ Tartósít és egészséges
- ❖ Eredete: Három Királyság (i. e. 58–i. sz. 668)
- ❖ Alapvető fűszerek, ételek és hagyományos alkoholok
- ❖ Pl. Gimchi (kimcshi) 김치: fermentált fűszeres zöldségek

UBORKA GIMCHI ❖ Oigimchi (oigimcshi) 오이김치

KÍNAI KEL GIMCHI

❖ Baechugimchi (pecshugimcshi)
배추김치

GIMJANG

- ❖ Gimjang (kimdzsang) 김 장
- ❖ Gimjang-eul damgeuda
(kimdzsangul tamguda) 김 장을
담 그 다
- ❖ Gimchi készítése a téli időszakra
- ❖ Goryeo-dinasztia óta, Joseon-
dinasztiában terjedt el
- ❖ Általában novemberben → ideális
hőmérséklet: 6-7°C
- ❖ Közös munka → falvak lakói segítik
egymást

❖ Miyeokguk (mijokkuk) 미역국 hínárleves
Szülés után, születésnapokon
Hínár → jótékony hatású növény

Leves
Guk (kuk) 국

❖ Samgyetang (szamgjethang) 삼계탕
Csirkeleves
Iyeolchiyeol (Ijolcshijol) 이열치열 以熱治熱

Leves
Tang (thang)
탕

❖ Yukgaejang (jukkedzsang) 육개장
Csípős marhahúsleves
Iyeolchiyeol (Ijolcshijol) 이열치열 以熱治熱

Leves
Guk (kuk) 국

❖ Gimchijjigae (kimcshiccsige) 김치찌개
Gimchis, sertéshúsos ragu
Fermentált → mugeunji (mugundzsi) 묵은지

Ragu
Jjigae (ccsige)
찌개

❖ 비빔밥 (pibimbap)
Kevert rizs
Színharmónia

Bibimbap

❖ Samgyeopsal (szamgjopszal)
삼겹살
Grillezett sertéshas
Ssam (Sszam) 쌈

Gui (kui) 구이
Grill

❖ Dorajinamul (toradzsina)
도라지나물 léggömbvirággyökér
Gógynövény → Yaksikdongwon

Namul 나물
Szezonális zöldségek,
levelek

❖ Dakjuk (takcsuk) 닭죽
Csirkehúsos kása
Gyógyító hatás → Yaksikdongwon

Juk (csuk) 죽
Kása

❖ Siru tteok (sziru ttok) 시루 떡
Injeolmi (indzsolmi) 인절미
Danja (tandzsa) 단자

Tteok (ttok) 떡
Rizssütemény

Dugyeonju 두견주

Gukhwaju 국화주

Solsongju 솔송주

Insamju 인삼주

❖ Yakju (jakcsu) 약주

Gyógyító hatás → Yaksikdongwon
Gyógynövényekből pl. azálea virág,
krizantém, tűlevél, ginzeng

Hagyományos
alkohol

- ❖ Makgeolli (makkolli) 막걸리 rizsbor
Alkoholtartalma: 6-8 %
Fanyar, friss → állandó erjedés
Víz, rizs, Nuruk 누룩

Hagyományos
alkohol

- ❖ Soju (szodzsu) 소주
Gabonából erjesztett alkohol
Alkoholtartalma: 14-18%

Hagyományos
alkohol

ÜNNEPEK

ALAPOK

- ❖ Lunáris időszámítás → agrártársadalom
- ❖ Eumnyeok (umnjok) 음력 holdnaptár
- ❖ Jeolgi (csolgi) 절기: Az év 24-es felosztása a Nap mozgása szerint

Season	Lunar month	Solar month	Symbolic color
Spring	First	February	Blue
	Second	March	
	Third	April	
Summer	Fourth	May	Red
	Fifth	June	
	Sixth	July	
Autumn	Seventh	August	White
	Eighth	September	
	Ninth	October	
Winter	Tenth	November	Black
	Eleventh	December	
	Twelfth	January	
Other	Leap month		Yellow

24절기

ALAPOK

- ❖ Jesa (csesza) 제사: istenségek vagy ősök tiszteletére tartott szertartás → áldozati ételek bemutatása
- ❖ Charye (csharje) 차례: ünnepnapokon, főként Holdújévkor vagy Chuseokkor tartott *jesa* elnevezése
- ❖ Legfontosabb ünnepek: **Holdújév**, Dano, **Chuseok**

HOLDÚJÉV

- ❖ Seol (szol) 설 vagy Seollal (szollal) 설날
- ❖ 1. holdhónap 1. napja (tavasz)
- ❖ Charye szertartás az ősök tiszteletére → Seolcharye (Szolcsharje) 설 차례: holdújévi charye
 - Négy generációra visszamenőleg

HOLDÚJÉV

- ❖ Sebae (szebe) 세 배: újévi meghajlás, fiatalok az időseknek
- ❖ Erre válasz (idősek a fiataloknak):
 - Deokdam (toktam) 덕담: újévi jókívánságok
 - Sebaetdon (szebetton) 세 배돈: pénz az újévi meghajlásért
 - Bokdon (pokton) 복돈: szerencsepénz
- ❖ Seongmyo (szongmjo) 성묘: az ősök sírjainak gondozása

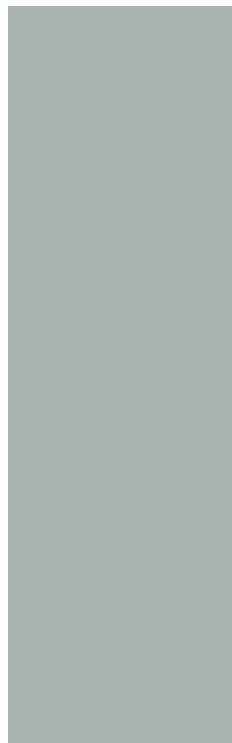

HOLDÚJÉV

❖ Seolbim (szolbim) 설빔:
újévi ruha

- Holdújév reggelén
- Díszesebb, színesebb
- Gyerekek: Obangjang durumagi (obangdzsang durumagi) 오방장 두루마기

HOLDÚJÉV

❖ Bokjumeoni (pokcsumoni) 복주머니
szerencsehozó erszény

- Ruhára akasztva hordták

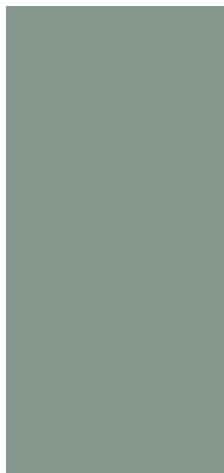
❖ Sehwa (szehva) 세화 歲畫 újévi
festés a kapura

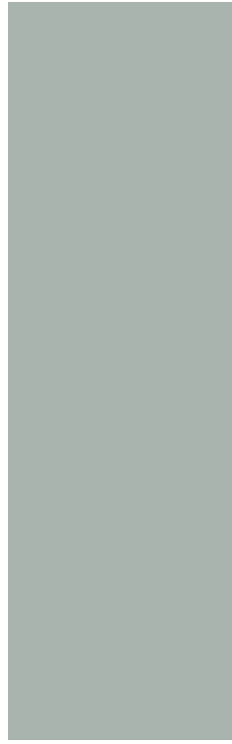
- Yong 용 龍 sárkány írásjegye

- Ho 호 虎 tigris írásjegye

- Történelmi/mitikus személyek
(Dangun)

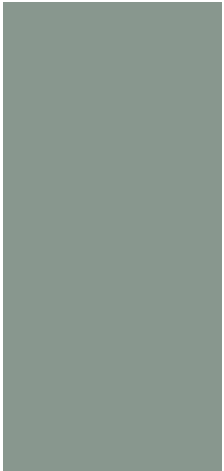
- Gonoszűző állatok (tigris, kakas)

HOLDÚJÉV

- ❖ Bokjori (pokcsori) 복조리
 - *Jori*: szalmából szőtt konyhai eszköz, rizs szűrése
 - Szerencse begyűjtése
- ❖ Yagwanggwi (jagvanggü) 야광귀 cipőlopó szellem/démon
 - Ha ellopja a cipőt, rossz szerencse
 - Szita

HOLDÚJÉV

❖ Yeonnalligi (jonnalligi)
연날리기 sárkányeregetés

■ 1. holdhónap 1–15. napja
között

■ Rossz szerencse elűzése

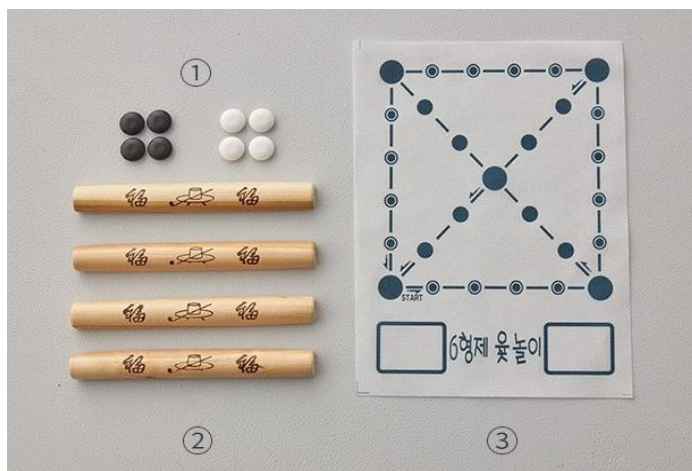
❖ Neolttwigi (nolttügi) 널뛰기
libikókázás

HOLDÚJÉV

- ❖ Yunnori (junnori) 윷놀이 társasjáték
 - 1. holdhónap 1–15. napja között
 - 4 fapálcika, vagyis yut (jut) 윷 kell hozzá → egyik oldaluk lapos (teteje), a másik ívelt (alja)

HOLDÚJÉV

❖ Ételek:

- Tteokguk (ttokkuk) 떡국
rizssütemény-leves
- Mandutguk (mandutkuk) 만둣국
manduleves

DANO

- ❖ Dano (Tano) 단오
- ❖ 5. holdhónap 5. napja (nyár)
- ❖ Danojang (Tanodzsang) 단오장 Dano szépítkezés
 - Rossz szellemek elűzése
 - Nők megmosták a hajukat és arcukat orvosi kálmos párlatában
 - Kínai angyalgyökér virága a hajba → illata elűzi a rosszat

DANO

❖ Danojang (Tanodzsang) 단오장 Dano
szépítkezés

■ Dano hajtű:

- Orvosi kálmos gyökeréből
- Szerencsét hozó kínai írásjegyeket
véstek rá pl. Subok (szupok) 수복 壽福
„hosszú élet és szerencse”
- Vagy pirosra festették → elűzi a rosszat

■ Danobim (tanobim) 단오빔 új ruha

Ssireum (sszirum) 씨름

Geunettwigi (kunettügi) 그네뛰기

CHUSEOK

- ❖ Chuseok (Cshuszok) 추석 vagy Hangawi (Hangaü) 한가위
- ❖ 8. holdhónap 15. napja (ősz)
- ❖ Teliholdkor
- ❖ Aratásünnep, pihenés ideje
- ❖ Új, ünnepi ruha
- ❖ Charye szertartás az ősök tiszteletére
- ❖ Seongmyo: az ősök sírjainak gondozása

CHUSEOK

❖ Ételek:

- Songpyeon (szongphjon) 송편 松餠
 - Félhold alakú rizssütemény
 - Tűleveleken gőzőlik (송 松)
 - Töltelék: édes szezám-magpaszta, édes babpaszta
 - Kkotsongpyeon (kkosszongphjon) 꽃송편

CHUSEOK

❖ Ganggangsullae (kanggangsulle) 강강술래
nők körtánca

- Koreai Nemzeti Kincs, UNESCO világörökség
- Szabadban a telihold alatt
- Eredete: mezőgazdasági rítus → istenek szórakoztatása
- Gyorsuló ritmus, közbeszúrt „játékok”

VIRTUAL KOREA

K-PERFORMANCE SERIES

KCCLA

CHUSEOK

❖ Geobungnori
(kobungnori) 거북놀이
,teknős játék'

- Falusi táncos, zenés
,játék'
- Rosszűzés,
gazdagság és hosszú
élet kívánása
- Teknős szimboikája

ÖLTÖZET

HANBOK 한복 韓服

- ❖ Tradicionális koreai ruhák gyűjtőneve (19. sz.)
- ❖ Alapvető ruhadarabok:
 - Jeogori (csogori) 저고리 felső / kabátka (férfi, női)
 - Durumagi (turumagi) 두루마기 kabát (férfi)
 - Baji (padzsi) 바지 nadrág / Chima (cshima) 치마 lapszoknya
 - Beoseon (poszon) 버선 párnázott zokni

HANBOK

❖ Hajviselet:

- Kisgyerekek, fiatalok → fonat
- Felnőttek, házasok:
 - Férfiak: Sangtu (szangthu) 상투 felső konty + Gat (kat) 갓 kalap
 - Nők: Jjongmeori (ccsongmori) 쪽머리 alsó konty + Binyeo (pinjo) 비녀 hajtű
 - Felnőtté válási ceremónia (konfucianizmus)

HANBOK FEJLŐDÉSE

-

A HÁROM KIRÁLYSÁG IDŐSZAKA

삼국시대 三國時代
(i. e. 3. század–676)

❖ *Jeogori* (felső)

- Férfi és női *jeogori* ugyan olyan
- Hosszú, bő ujjak
- Övvel záródik

❖ *Baji* (nadrág):

- Férfiak és nők is hordták

❖ *Chima* (lapszoknya):

- Férfiak és nők is hordták
- Rakott, színes csíkos

HANBOK FEJLŐDÉSE

-

AZ EGYESÍTETT SILLA IDŐSZAK

통일신라 統一新羅
(676–935)

❖ Tang-dinasztia 당나라 唐朝 (618–907)
hatása

❖ *Chima* (lapszoknya):

- A nők a felsőre ráhúzva, mell magasságában megkötve hordták

HANBOK FEJLŐDÉSE

-

GORYEO

고려 高麗

(918–1392)

❖ Mongol hatás az udvari öltözetre → Jüan-dinasztia 원나라 元朝 (1271–1368)

❖ *Baji* (nadrág):

- Arisztokrata nők: széles szárú, mintás selyemnadrág lovagláshoz

HANBOK FEJLŐDÉSE

–

JOSEON

조선 朝鮮
(1392–1897)

❖ Konfucianizmus hatása

- Társadalmilag aktív férfiak ruházata a foglalkozásukat tükrözte
- Az arisztokrata nők ritkán hagyták el a házat
 - Ilyenkor arc takarása:
 - Sseugaechima (sszugecshima) 쓰개치마
 - Jang-ot (csangot) 장옷

HANBOK FEJLŐDÉSE

–

JOSEON

조선 朝鮮
(1392–1897)

❖ Női *jeogori* (felső)

- Jobb oldalt szalaggal záródik
- Egyre rövidebb (60 cm → 20 cm)
- Egyre testhezállóbb, egyre szűkebbek az ujjai

❖ *Chima* (női lapszoknya):

- Színe a viselő életkorát, családi állapotát jelezte
- Egyre hosszabb, egyre több alsószoknya

HANBOK FEJLŐDÉSE

—
JOSEON
조선 朝鮮
(1392–1897)

- ❖ Gache (kacshe) 가체 női paróka
 - Hamis fonatok
 - Joseon-kor közepén vált elterjedtté → betiltották
- ❖ Jokduri (csokturi) 족두리
 - Ünnepi fejdísz
 - *Gache* helyett

HANBOK FEJLŐDÉSE

—
JOSEON
조선 朝鮮
(1392–1897)

- ❖ Norigae (norige) 노리개
 - Csomózással készült függő dísz
 - Ékszerek helyett (konfucianizmus)
 - Minden társadalmi réteg
- ❖ Jangdo (dzsangdo) 장도
 - Kisméretű dísztőr
 - Ruhára akasztva hordták
 - Díszítés és önvédelem

HANBOK FEJLŐDÉSE

-
JOSEON
조선 朝鮮
(1392–1897)

❖ Gisaeng (kiszeng) 기생 vagy ginyeo (kinjo) 기녀 szórakoztatóhölgyek

- Divatdiktátorok → nemesi réteg és királyi család nőtagjai őket utánózták
- Vonzó megjelenés érdekében
 - Eltúlzott sziluett
 - Kilógó alsóruha
 - Díszítőelemek
 - Paróka

HANBOK FEJLŐDÉSE

—
JOSEON
조선 朝鮮
(1392–1897)

❖ Hollyebok (holljebok) 혼례복 esküvői ruha

■ Vőlegény:

- Hivatalnoki ruha: fekete hivatalnoki kalap, hivatalnokok által viselt kék színű köntös, fekete csizma

■ Menyasszony:

- Zöld vagy sárga *jeogori* és piros szoknya
- Díszes, piros esküvői köntös
- *Jokduri*
- Yeonji gonji (jondzsi kondzsi) 연지곤지: 3 piros pötty

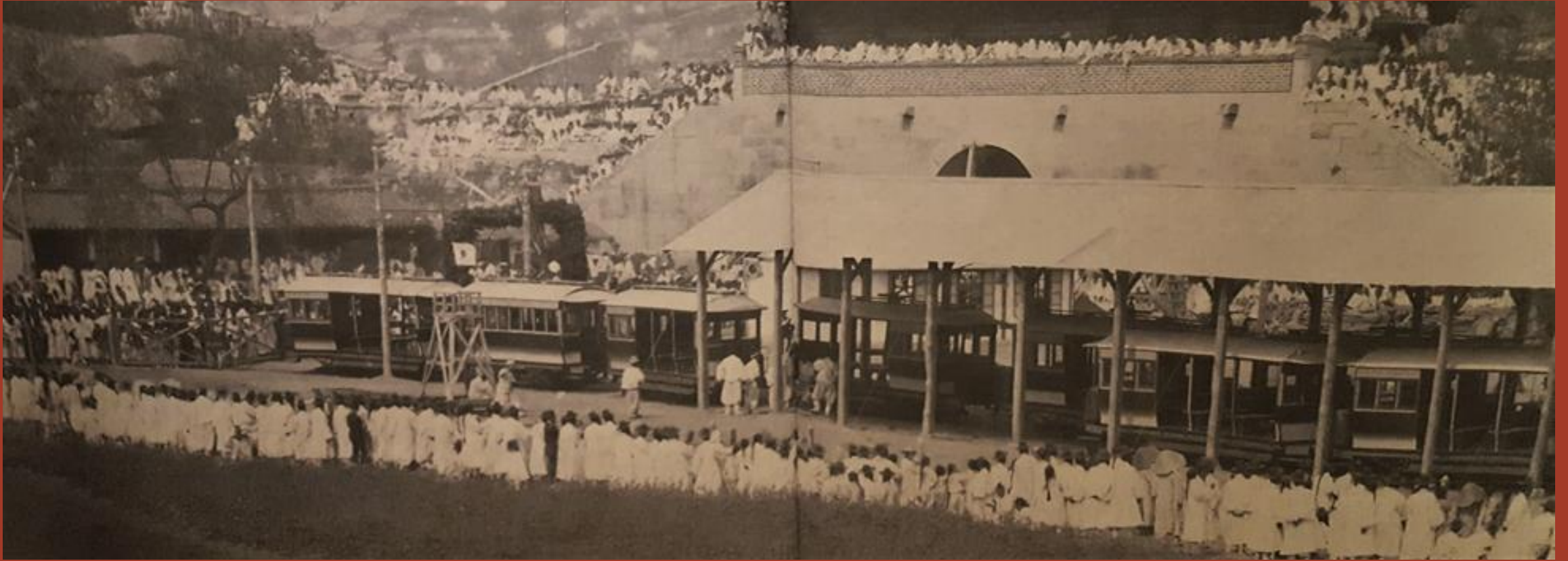
HANBOK FEJLŐDÉSE

—
JOSEON
조선 朝鮮
(1392–1897)

- ❖ 19. századi reformok:
 - Törvény a hagyományos férfikontyok levágására
 - Nyugati stílusú ruha és cipő viselése elterjedt a nemesi réteg körében
 - 1950-es évekre mindenki

Baegui (pegi) 백의 ,fehér öltözet'

AZ ELSŐ SZÖULI
VILLAMOSVONAL FELAVATÁSA | 1899.

LAKÓHÁZ

FENG SUJ – PHUNG SU (PHUNG SZU) 풍수 風水

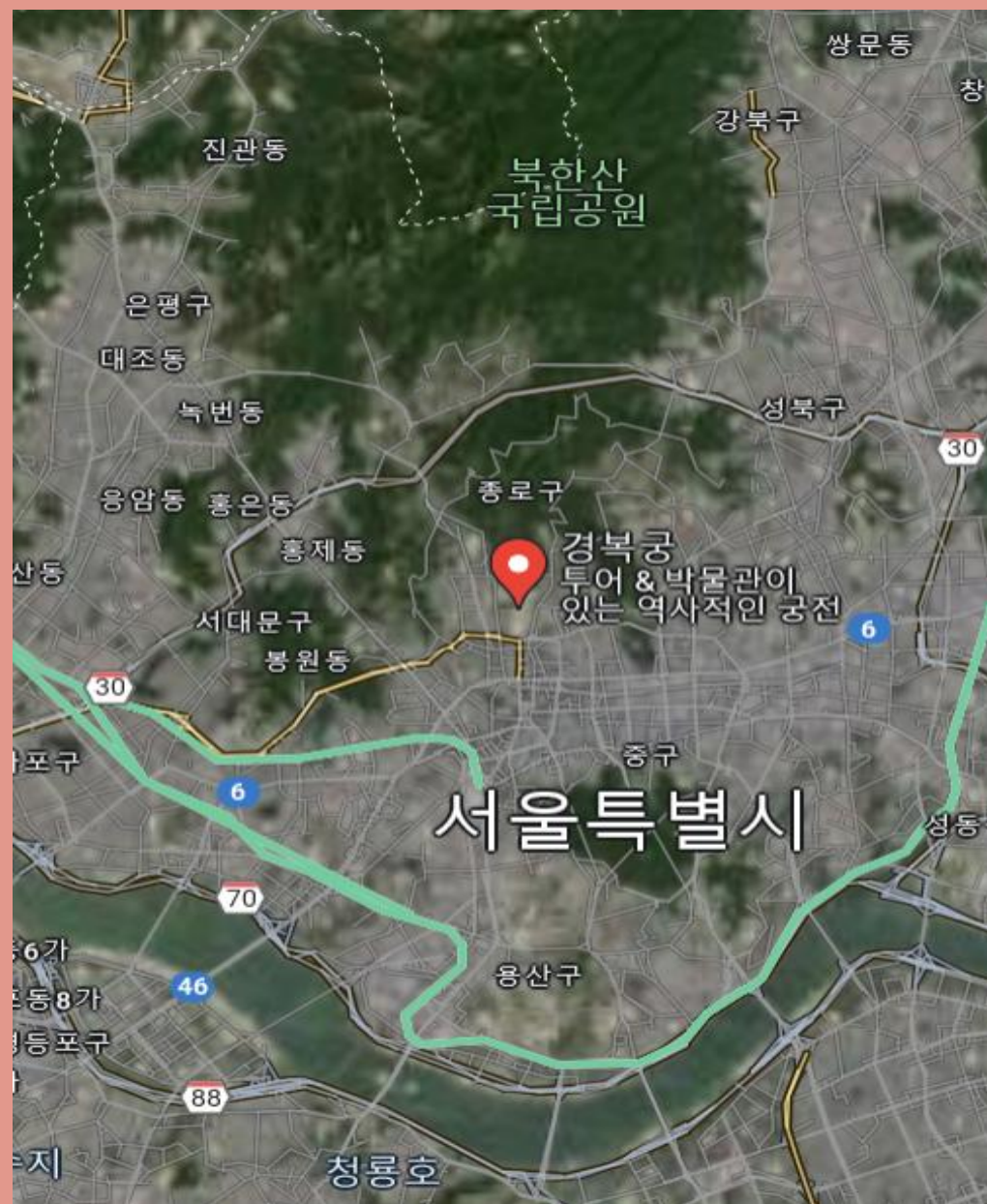
- ❖ Ideális fekvés, terület meghatározása
 - Lakóházak, sírok, paloták stb.
- ❖ Jangpungdeuksu (csangphungdukszu)
장풍득수 藏風得水 → phungsu 풍수
 - 'elrejtteni a szelet és megszerezni a vizet'
- ❖ Baesanimsu (peszanimszu) 배산임수
背山臨水 → 'mögötte hegy, előtte víz'

PHUNGSU 풍수 風水

- ❖ Myeongdang (mjongdang) 명당 明堂
 - 'kedvező, szerencsés hely/fekvés'
 - Konkrét területeket jelöl, amik a ideálisak épület, sír vagy város építéséhez → *baesanimsu* alapján
 - Pl. Gyeongbok (Kjongbok) palota
 - 경복궁 景福宮

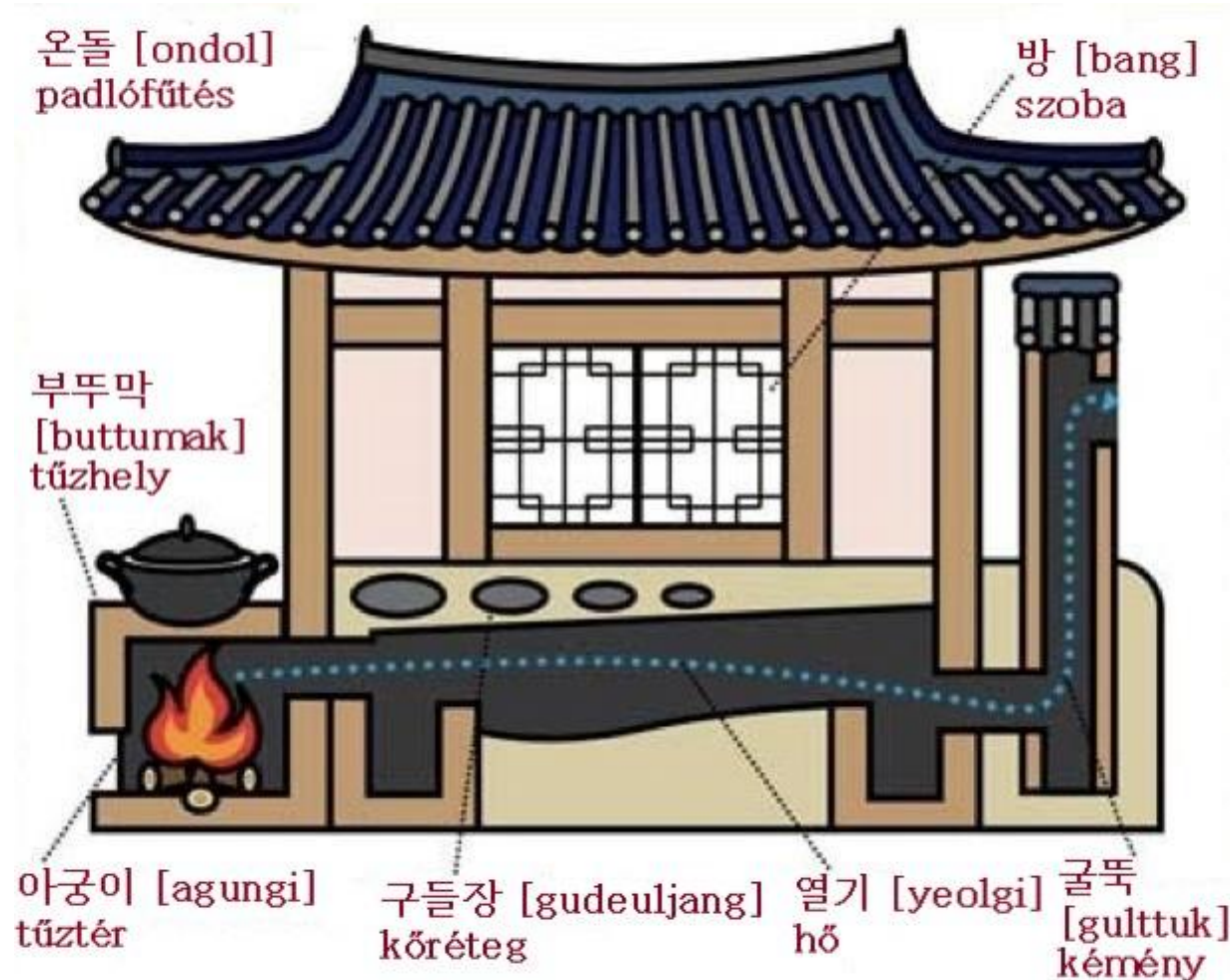
HANOK 한옥 韓屋 JELLEGZETESSÉGEI

- ❖ Harmónia a természettel! → alapanyagok, elhelyezés, forma
- ❖ Phungsu (phungszu) 풍수, vagyis feng shui

HANOK JELLEGZETESSÉGEI

- ❖ Ondol 온돌 溫突
 - Padlófűtés
 - Goryeo-dinasztia óta, ~12. század
 - Konyha kialakítása
 - Alacsonyabban

HANOK JELLEGZETESSÉGEI

- ❖ Hanji (handzsi) 한지 韓紙
 - Eperfából készült papír
 - Papírkészítési technika → 4. században Kínából
 - Ablakokon, ajtókon

HANOK JELLEGZETESSÉGEI

- ❖ Férfiak és nők lakrésze két különálló épületszárnyban
 - Konfucianizmus
 - Nemesi réteg
 - A két részt a félig nyitott terasz (maru 마루) köti össze

HANOK TÍPUSAI

❖ Forma alapján:

- ,U' alak
- ,L' vagy ,ㄱ' alak
- Téglalap vagy ,□' alak
- 'I' alak, vagyis egyenes vonalba épített

L-shaped layout

square-shaped layout

U-shaped layout

HANOK TÍPUSAI

❖ Alapanyagok szerint:

- Chogajip (cshogadzsip) 초가집 zsúpfedeles ház
 - Rizsszalmából kötözött tető
 - Agyagból döngölt falak
- Neowajip (novadzsip) 너와집 fazsindelyes ház
 - Fenyőből készült fazsindely
- Giwajip (kivadzsip) 기와집 cseréptetős ház
 - Fehérre színezett agyagfalak
 - Fa tetőgerendák és oszlopok

초가집

너와집

Bukchon (Pukcshon) Hanok Falu 북촌한옥마을 Szöulban

FALUVÉDŐ ENTITÁSOK

❖ Dangsannamu (tangszannamu)

당산나무

- Szent fa → falu védőistenének szentélye (vagy a fa, vagy mellette)
- Világfa → föld és ég összekötője
- Dangun mítosz

FALUVÉDŐ ENTITÁSOK

❖ Doltap (tolthap)

돌탑

- Kőhalmok a falu bejáratánál
- Rossz elűzése, jó beinvitálása

FALUVÉDŐ ENTITÁSOK

- ❖ Sotdae (szotte) 솟대
 - „Szent pózna” → az ég és föld összekötője
 - Fából vagy kőből, madárfaragásokkal a tetején
 - A falu bejáratának közelében

FALUVÉDŐ ENTITÁSOK

- ❖ Jangseung (csangszung) 장승
 - Faluőrző, irányjelző oszlopok
 - Fából vagy kőből
 - Vicces/ijesztő emberi arc
 - Általában párban: férfi és nő
 - A falu bejáratánál, a templomnál vagy a hegyi utaknál

FALUVÉDŐ ENTITÁSOK

- ❖ Seondol (szondol) 선돌
 - Menhir (álló kő)
 - A falu bejáratánál, mezők vagy rizsföldek közepén
 - Termékenység, hosszú élet szimbóluma
 - Elűzi a rosszat

INNENTŐL
CSAK
ÉRDEKESSÉG
-
PALOTÁK

GYEONGBOK (KJONGBOK) PALOTA

- ❖ 경복궁 景福宮
- ❖ 1394-ben (Joseon-dinasztia) készült el
- ❖ Új királyi palota → ekkor került a mai Szöul területére a főváros
- ❖ Az Imdzsin-háború (임진왜란 壬辰倭亂, 1592–1598) alatt leégett
- ❖ 19. században felújították → nagyobb lett

Gwanghwamun (Kvanghvamun) 광화문 光化門 fökapu

Geunjeongjeon (Kundzsongdzson) 근정전 勤政殿 trónterem

Hyangwonjeon (Hjangvondzson) 향원전 香遠亭 pavilion

DEOKSU (TOKSZU) PALOTA

❖ 덕수궁 德壽宮

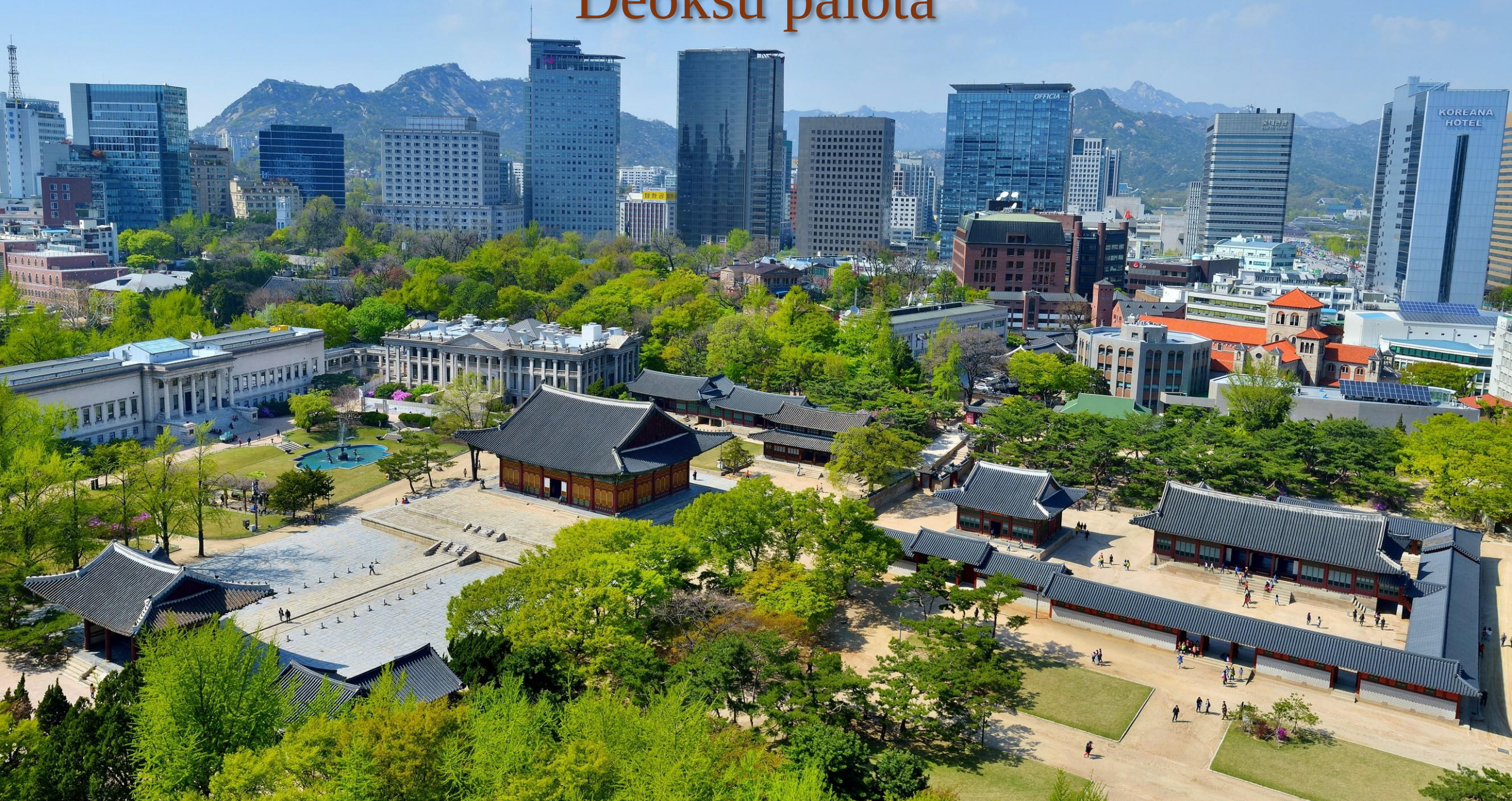
❖ 15. században épült a király unokáinak

❖ Az Imdzsin-háború alatt ideiglenesen ez lett a király lakóhelye

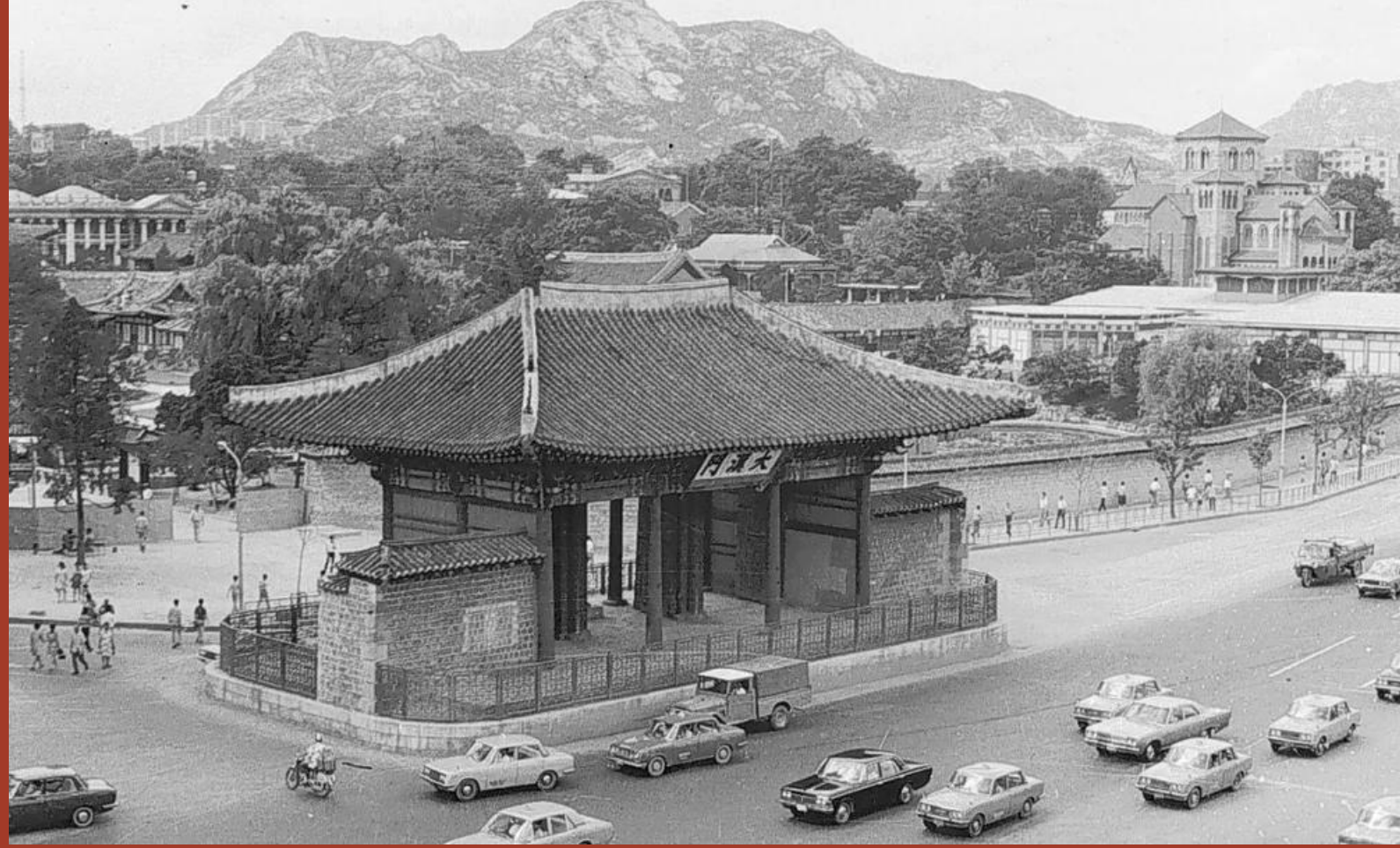
❖ 1615-ben helyezték át innen a király lakóhelyét a Changdeok palotába

❖ 1897-ben ez lett a Koreai Császárság (Daehanjuguk 대한제국) királyi palotája

Deoksu palota

DAEHANMUN
(TEHANMUN)
대한문 大漢門
FŎKAPU

Seokjojeon (Szokcsodzson) 석조전 石造殿

CHANGGYEONG (CSHANGGJONG) PALOTA

- ❖ 창경궁 昌慶宮
- ❖ 15. században épült
- ❖ A király apjának, majd a királyi feleségek lakhelye volt
- ❖ Az Imdzsin-háború alatt leomlott → 1616-ban újíttották fel
- ❖ 1909-ben állatkert és botanikus kert, a japán gyarmati uralom alatt park
- ❖ 1986-tól megint palota

Changgyeong palota

일제시대 창경원 동물원

Changgyeong palota → Changgyeong park

Honghwamun (Honghvamun) 홍화문 弘化門 fōkapu
és
Okcheongyo (Okcshongjo) 옥천교 玉川橋 kōhíd

CHANGDEOK (CSHANGDOK) PALOTA

❖ 창덕궁 昌德宮

❖ 1405-ben épült királyi villának

❖ Az Imdzsin-háború alatt leomlott → 1607–1610 között felújítás

❖ UNESCO világörökség

Changdeok palotakomplexum

Yeongyeondang (Jongjongdang) 연경당 演慶堂

Nakseonjae (Nakszondzse) 낙선재 樂善齋

Biweon (Pivon) 비원 祕苑

GYEONGHUI (KJONGHIGUNG) PALOTA

❖ 경희궁 慶熙宮

❖ 1617-ben épült másodlagos palotának vészhelyzet esetére → számos király használta

❖ 19. században tűzvész miatt a nagy része leomlott

❖ A maradékát a gyarmati uralom alatt lebontották → helyére japán iskola

❖ A főkaput és a tróntermet a város más részeire helyezték át

❖ A 20. század végén felújítás → kisebb, mint eredetileg volt

Heunghwamun (Hunghvamun) 흥화문 興化門

Sungjeongjeon (Szungdzsongdzson) 숭정전 崇政殿 ~1900

Sungjeongjeon 1987

JONGMYO (DZSONGMJO) 종묘 宗廟

- ❖ Királyi ősök szentélye (Joseon-dinasztia)
- ❖ 1395-ben épült
- ❖ Imdzsin-háború alatt leégett az egész épület
- ❖ 1608-ban épült újra, kétszer bővítették
- ❖ UNESCO világörökség

Jongmyo

JONGMYO

- ❖ Jongmyo jerye (Csongmjo cserje) 종묘 제례 宗廟祭禮
 - Szertartás a királyi ősök tiszteletére
 - 1910-ben a japán gyarmati uralom kezdetével betiltották
 - 1971 óta minden évben május első vasárnapján tartják a szertartást

SZAKIRODALOM – EREDETMÍTOSZ

- Encyclopedia of Korean Culture URL: <https://encykorea.aks.ac.kr/> (utolsó megnyitás: 2024.02.18.)
- I, Seon-i – Kim, Hyeon-yang – Chae, Hoseok (ed.) 2012. *A History of Korean Literature*. Seoul: Hangukmunhwasa.
- Osváth Gábor 2016. *A koreai irodalom rövid története*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Osváth Gábor et al. 2006. *A tigris intelme – Koreai elbeszélések*. Budapest: Terebess Kiadó.

SZAKIRODALOM – HAGYOMÁNYOS GYÓGYÁSZAT

- Suh, Cheong-soo (ed.) 2004. *An Encyclopaedia of Korean Culture*. Seoul: Hansebon.
- Hur, Inn-hee 2013. *Korean Medicine: A Holistic Way to Health and Healing*. Korea Essentials No.14. Seoul: The Korea Foundation.
- Encyclopedia of Korean Culture URL: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0012605>

SZAKIRODALOM – ÉTKEZÉS

- K-Food: Combining Flavor, Health and Nature. *Korean Culture No.9*. Seoul: Korean Culture and Information Service. 2015.
- Koehler, Robert 2010. *Traditional Food: A Taste of Korean Life*. Korea Essentials No. 4. Seoul: The Korea Foundation.
- Koehler, Robert 2015. *Korean Wines & Spirits: Drinks That Warm the Soul*. Korea Essentials No.18. 2015. Seoul: The Korea Foundation.
- Song of Ice and Fire <https://www.kocis.go.kr/eng/webzine/202008/sub07.html>
- Encyclopedia of Korean Culture <https://encykorea.aks.ac.kr/> (2024.01.25.)
- Encyclopedia of Korean Folk Culture <https://folkency.nfm.go.kr/main> (2024.01.25.)

SZAKIRODALOM – ÜNNEPEK

- Cheon, Jingi (ed.) 2010. *Encyclopedia of Korean Seasonal Customs*. Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture Vol. I. Seoul: The National Folk Museum of Korea.
- Encyclopedia of Korean Culture URL: <https://encykorea.aks.ac.kr/> (utolsó megnyitás: 2024.03.17.)
- Folk Encyclopedia URL: <https://folkency.nfm.go.kr/main> (utolsó megnyitás: 2024.03.17.)

SZAKIRODALOM – HANBOK

- Kim, Jeongdae (publisher) 2021. *Encyclopedia of Traditional Korean Clothing*. Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture Vol. VI. Seoul: The National Folk Museum of Korea.
- Lee, Samuel Songhoon 2013. *Hanbok: Timeless Fashion Tradition*. Korea Essentials No. 16. Seoul: The Korea Foundation.

SZAKIRODALOM – HANOK

- Cheon, Su-yeon 천수연 et al. 2021. *Kkok araya hal hangungmunhwa 100* 꼭 알아야 할 한국문화 100 [100 dolog a koreai kultúráról, amit tudni kell]. Seoul: Bak Ijeong.
- Jeon, Bong-hee 2016. *A Cultural History of the Korean House*. Understanding Korea No. 5. Seoul: Seoul Selections.
- Suh, Cheong-soo (ed.) 2004. *An Encyclopaedia of Korean Culture*. Seoul: Hansebon.
- Encyclopedia of Korean Culture URL: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0012605> (utolsó megnyitás: 2024.02.25.)
- Seoul Hanok URL: <https://hanok.seoul.go.kr/front/eng/info/infoHanok.do?tab=2> (utolsó megnyitás: 2024.02.25.)

SZAKIRODALOM – PALOTÁK

Suh, Cheong-soo (ed.) 2004. *An Encyclopaedia of Korean Culture*. Seoul: Hansebon.

Encyclopedia of Korean Culture URL: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0012605> (utolsó megnyitás: 2024.02.25.)

KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!

2025. ÁPRILIS 23.

